

NEE TEGEN DE DOLLARTHAFEN

Karel van der Zwiep

Door de Dollard loopt de grens tussen Nederland en Duitsland. In het totale wadengebied neemt dit estuarium een bijzondere plaats. Het is één van de laatste brakwatergetijdegebieden in Europa. Het is een natuurlandschap van ongewone schoonheid en met een ongeëvenaarde rijkdom aan gespecialiseerde soorten. Dit gebied wordt ernstig bedreigd.

De bedreigingen komen van verschillende kanten; uit Nederland en uit Duitsland: smeerpijpen vanuit Nederland en plannen voor aanleg van een voor grote zeeschepen bereikbaar groot-schalig industrieterrein aan Duitse zijde.

De economische situatie in het Oostfriesse kustgebied ziet er niet rooskleurig uit. Er zijn hier relatief meer werklozen dan elders. Er liggen plannen om deze situatie te veranderen. Dat is enerzijds natuurlijk toe te juichen, anderzijds is de prijs die betaald moet worden voor de aanleg van een nieuwe haven en voor grootschalige industrie erg hoog, te hoog: onvervangbare natuur moet worden opgeofferd, het Dollardgebied verandert in een tweede Ruhrgebied met de konsekwenties daarvan voor het hele wadengebied.

Waarom de Dollarthafen?

Aanleiding voor het project vormden de baggerkosten voor het openhouden van het vaarwater in de haven van Emden. Bovendien is de uit het begin van deze eeuw daterende zeesluis verouderd en te klein voor de huidige schepen. Op basis van nautisch onderzoek werd de oplossing gevonden in het verleggen van de rivier de Eems door de Dollard en het

bouwen van een nieuw sluisencomplex.

Er kwamen meer argumenten voor het project. Mét het verleggen van de Eems en de bouw van nieuwe sluisen zou een nieuw industriegebied gekreëerd kunnen worden. Een nieuwe haven, grote sluisen, industrieterrein aan voor zeeschepen toegankelijk water allemaal voorwaarden om de economie en daarmee de werkgelegenheid op te peppen. De totale kosten van het project 1,7 miljard D-mark. Geschat aantal arbeidsplaatsen: 24.000.

Wat zijn de gevolgen?

1 Het project kost nogal wat en zelfs als "Bonn" een groot deel van deze kosten betaalt, kan men zich afvragen of het belastinggeld niet op een zinvoller manier besteed kan worden. Vooral, als men daarbij bedenkt dat er voor andere doeleinden zoals woningbouw, onderwijs en recreatie nog maar weinig overblijft.

- 2 Het aantal arbeidsplaatsen is te optimistisch ingeschat. Een aanbod van 7.700 arbeidsplaatsen lijkt realistischer. Dit werd ook door de minister van Economische Zaken en Verkeer in Hannover toegegeven.
- 3 Met deze plannen worden de problemen van Oost-Friesland niet werkelijk opgelost. Veel werknemers zullen dagelijks lange reistijden van en naar het werk moeten maken.
- 4 Het karakter van de streek en van de stad Emden zal veranderen. Daarvan zijn nu al tekenen zichtbaar: autowegen, spoorwegen en stadssanering. De toekomstige structuur van grote industriële agglomeraties begint zich hier ook al te vertonen.
- 5 De visserij, één der oudste inkomensbronnen van dit gebied zal uitsterven. Nu al is het bestaan van de vissers in het Eems-Dollardgebied in gevaar vanwege de slechte kwaliteit van de vis als gevolg van olievervuiling en andere

bronnen van waterverontreiniging.

Vaak moeten ze een derde deel van de vis weer over boord gooien omdat ze niet geschikt is voor consumptie.

- 6 Een enorme aantasting van de Dollard en ook van de Waddenzee. Een gebied waar nog rust, ruimte en zuivere lucht te vinden is, een gebied met grote milieukwaliteiten voor Oost-Friesland.

Hoever staat het met de plannen?

De plannen zijn nog maar in ontwerpstadium. Toch wordt al hard onderhandeld tussen Nederland en Duitsland want 80% van het geplande project ligt op staatkundig omstreden terrein, waarop zowel Duitsland als Nederland aanspraak maken.

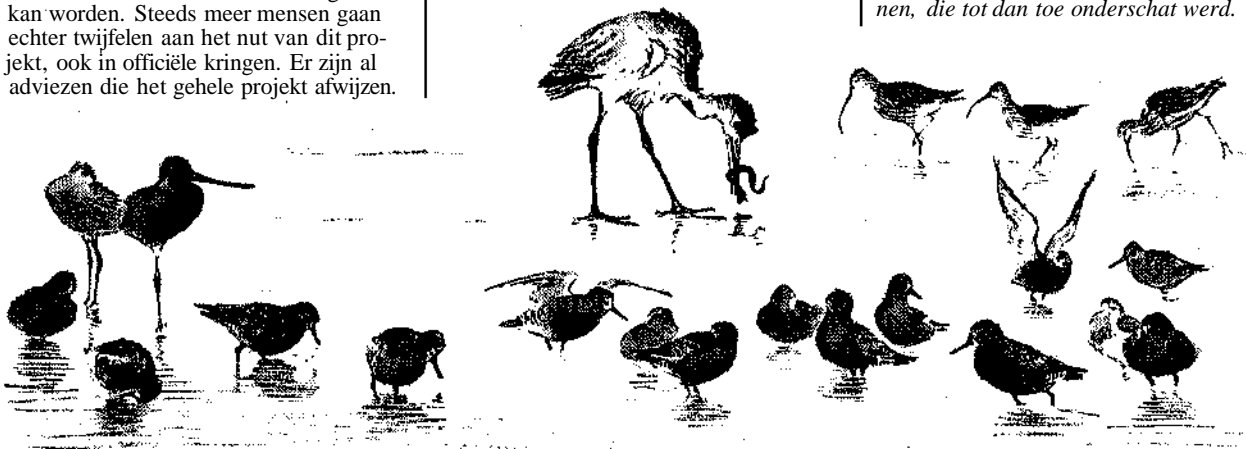
De onderhandelingen zijn nog lang niet ten einde, maar toch wordt er al regelmatig beweerd dat het nieuwe Eems-Dollard-verdrag binnenkort ondertekend wordt en dat dan met de bouw begonnen kan worden. Steeds meer mensen gaan echter twijfelen aan het nut van dit project, ook in officiële kringen. Er zijn al adviezen die het gehele project afwijzen.

De voorvechters van het Dollardhafenproject horen dit liever niet en proberen deze meningen onder tafel te houden. Zo bleef het standpunt van het Adviescollege voor Natuurbescherming en Landschapszorg maandenlang in de bureaul van de minister voor Voeding en Landbouw liggen.

Begrijpelijk, want dit advies zegt "Het Dollardhafenproject heeft grote gevolgen voor de ecologie van het gehele Eems-estuarium, ook aan Nederlandse zijde. Een verder versoeten van het Dollardwater is onvermijdelijk, ook wanneer er een dam wordt aangelegd. Een vermindering van het zoutgehalte met 3 à 4 ‰ betekent al dat de meest ongunstige braktwaterkonsentrasi wordt bereikt die er voor de ontwikkeling van ecosystemen en hun soortenrijkdom is. Het inmissiegevaar wordt groter door de uitbreiding van de oppervlakte industrieterrein en

door de verbrede Geesedam. Er vindt beïnvloeding van het ecosysteem plaats in zowel de directe omgeving als op grotere afstand door verandering van de hoeveelheid terrein die in het Eems-Dollardgebied geschikt is voor het biologisch functioneren.

Vermindering van ecologisch waardevolle oppervlakte dus, vooral in het waddengebied, waardoor tegelijk de biologische afbraakcapaciteit van het Eems-Dollardestuarium behoorlijk achteruitgaat. Een dergelijke ingrijping is een ecologisch systeem heeft een negatieve invloed op het bestaan van meer dan 500 diersoorten in dit gebied. Bovendien worden de in dit gebied voorkomende zeehondert- en werpgebieden beïnvloed dan wel verstoord. Volgens onderzoek van Duitse wetenschappers in 1979 is juist aan het direct getroffen gebied, rond de Geesedam, een hele bijzondere biologische waarde toe te kennen, die tot dan toe onderschat werd.

Volgens deze nieuwe ekologische inzichten moet van het project afgezien worden."

Is de Dollarthafen nodig?

Nee! Ook de Raad van deskundigen voor milieuvraagstukken (1980) heeft in z'n advies "Milieuproblemen van de Noordzee" gesteld dat "de behoefte aan industrieterrein en haven diskutabel is" en "de Ramsarkonventie gehonden wordt".

Er zijn andere oplossingen voor de problemen waarmee Emden en Oost-Friesland te maken hebben:

- 1 nieuwbouw en vergroten van de bestaande grote zeesluizen en uitbouw van de niet benutte kaden in de binnenhaven in Emden;
- 2 vestiging van milieuvriendelijke en arbeidsintensieve industrieën bevorderen in het industriegebied van de Wybelsumer polder;
- 3 arbeidsplaatsen dáár scheppen waar ze het meest nodig zijn door stimulering van middelgrote bedrijven en handel;
- 4 decentralisatie van onderzoek en ontwikkeling die tot nu toe vooral in Hannover e.o. plaatsvindt;
- 5 decentralisatie van bestuur, vestiging van dicht bij de bevolking staande ambten;
- 6 de vestigingsplaatsvoordelen van Oost-Friesland naar voren halen en dienstverlenende bedrijven proberen met dit argument aan te trekken;
- 7 toerisme stimuleren vooral door behoud en het oppeppen van het streek-eigene.

Daarom *nee* tegen de Dollarthafen. Geen tweede Ruhrgebied in Oost-Friesland.

De inhoud van dit artikel is uitgewerkt in een vouwblad dat in het Duits is verschenen en wordt onderschreven door de volgende organisaties:

Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Harlingen
Stichting Noorderbreedte, Haren
Stichting Werkgroep Eemsmond, Groningen

Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 's-Graveland
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Zeist
Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk, Amsterdam

NIVON- Gewest Noord, Eenrum
Wereld Natuur Fonds Nederland, Zeist
Deutscher Naturschutzring e. V., Bonn
Bundfür Umwelt und Naturschutz Deutschland e. V., Bonn

Deutscher Bundfür Vogelschutz e. V. Bundesverband, Ludwigsburg
Deutscher Bundfür Vogelschutz Landesverband Niedersachsen e. V, Hannover
Arbeitsgemeinschaft Grüne Kuste, Emden
AktionsgemeinschaftNordseewatten, Kiel
Umweltstiftung WWF-Deutschland, Frankfurt am Main
Landesverband Bürgerinitiativen Umweltschutz Niedersachsen e. V., Hannover
Den danske Vadehavsgroupe, Esbjerg
European Environmental Bureau, Brussel

Mr. K. van der Zwiep is juridisch stafmedewerker en coördinator buitenland van de Waddervereniging.

DOLLARTHAFEN
NEIN